

Fanor och standar på jubileet

Foto: Annu Liikkanen.

Det blev ett på alla sätt lyckat tio-årsjubileum i Gävle. Den arrangerande lokalföreningen hade skapat ett attraktivt program kring Riksförbundets jubileum och årsmöte med bl a Christina Doctare som uppskattad föreläsare.

Finlands ambassadör Heikki Talvitie (bilden) gav en exposé över Finlands historia före och under krigen, och hade nöjet att överlämna den blåvita fanan till RFK, och fick själv ett av RFK:s första standar.

”Allt” om jubileet på sidorna 8-11.

Norska och danska ”krigsbarn”

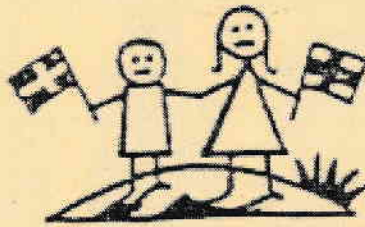
Sidorna 4-5

RFK:s första stipendiat har alltid kämpat för flyktingar

Ingrid Segerstedt Wiberg, 91 år, började intressera sig för flyktingar redan på 1920-talet. Hon fick motta sitt pris hemma i Göteborg, med utsikt över Skansen Kronan. Sid 11 och Sista

Foto: Pentti Käppi

Riksförbundet
Finska krigsbarn

Från redaktionen

Detta nummer av tidningen ägnas till största delen åt RFK:s tioårsjubileum och de nordiska krigsbarnsdagarna i Gävle. Inte nog med att programmet gav mycket att berätta om – träffen genererade andra berättelser.

Jorma Kojo träffade där sin krigsbarnssystem som han inte sett på 36 år. Toini Lehtinen fick under samma resa återse sin "system" som hon inte hört av på 57 år!

Historien om den gamla fiolen knyter ihop vår krigsbarnstid med en liknande operation efter första världskriget när tusentals barn från de svårt krigshärjade Tyskland och Österrike sändes bl a till de nordiska länderna för att "äta upp sig". Dessa barn kallade sig sedermera "Kriegskinder" – det är från dem som vi har fått benämningen "krigsbarn".

Vi berättar i detta nummer också om en annan sorts "krigsbarn". Det ansågs som en skam i Norge och Danmark att umgås så nära med de ockuperande fiendesoldaterna att det resulterade i barn. Och så blev dessa barn – totalt oskyldiga – utfrysta, mobbade och diskriminerade liksom deras mödrar.

Liknande fenomen ägde rum i Finland: finska flickor/kvinnor fick barn med tyska soldater. Även om det ansågs skamligt även där var skammen kanske inte lika stor som i Norge och Danmark, eftersom de tyska (och även danska!) fäderna i Finland var bundsförvanter, inte fiender.

Enligt uppgift föddes cirka 240 barn av finska kvinnor med danska soldater, en anmärkningsvärd bedrift med tanke på att den danska frivilligkåren uppgick till en bataljon, cirka 800 man, som följde inte hann sättas in i striderna förrän vinterkriget var över.

Det är intressant och spännande med historia!

Redaktionen för MedlemsNytt har utökats med Jorma Enochsson, Höör, och Vieno Mårtensson, Mariestad, bl a för att åstadkomma bättre geografisk spridning. Gunnar Sältin lämnar redaktionen.

MN ingår i medlemsavgiften till RFK, men från nästa årsskifte höjs priset för vanlig prenumeration från 60 till 80 kronor inom Sverige, från åtta till tio Euro utomlands. Höjningen beror bl a på Postens smyghöjning av portot eftersom man slopat den särskilda taxan för Norden.

En bra sommar önskas dig!

Kai Rosnell, chefredaktör

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos *Ekonomi-Print AB*, Stockholm, i juni 2002.

I detta nummer:

	sid
Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Ett norskt "krigsbarn"	4
Norges och Danmarks "krigsbarn"	5
"Fiolen min"	6
En återförening	7
RFK:s 10-årsjubileum, seminarier	8-10
Jorma och Kicki, Krigsbarnsstipendiet	11
Mellansverige 10 år, Enkäten	11
RFK:s verksamhetsberättelse	12
Riksarkivet kompletterat, "Interfew"	13
Nytt i Skåne	14
Tacka nu vackert	14
Ecva Kilpi på Bokmässan	14
RFK-info, På gång i lokalföreningarna	15
Intervju med Ingrid Segerstedt Wiberg	16

I nästa nummer:

Rapport från Kotka.
Nya böcker.
Fler berättelser. Kanske dikter!

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr. per år.

Utgivning

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i slutet av september, deadline 23 sept, samt i början av december, deadline 25 nov.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 60:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5. Från 2003 höjs prenumerationen till 80 kr.

I Finland åtta (8) Euro (från nästa år 10 Euro) till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Redaktionen för MedlemsNytt:

Irja Olsson, ansvarig utgivare, Arentvägen 5, 806 48 Gävle. Tel 026-167678. E-post:

irja.olsson.gle@telia.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout). Kølängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: *kai.rosnell@home.se*

Doris (Gui) Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr, 174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187. E-post:

gui.sture@bredband.net

Jorma Enochsson, Vitsippev. 16, 243 39 Höör. Tel 0413-25827. E-post: *enochsson@hem.uffors.se*

Vieno Mårtensson, Porfyrv. 20, 542 31 Mariestad. Tel 0501-10790. E-post:

tordmartensson@hotmail.com

— Ordföranden har ordet: —

Gävle i juni 2002

Vänner!

En sommarhälsning från Gävle.

Det känns som om staden blev tystare efter de Nordiska krigsbarnsdagarna då muntra krigsbarn fyllde Scandic hotell och senare på söndag Gamla Gefle.

För mig var det **en stor glädje** att få möta så många nya och gamla vänner från så många olika orter, här på hemmaplan. Tack för alla brev, telefonsamtal och e-mail med berömmande ord som gjort oss alla som deltog i arbetet under arrangemanget stolta och glada.

Riksförbundet fyllde tio år. För en riksorganisation är ett decennium kanske en kort tid, men för oss krigsbarn har det varit tio mycket betydelsefulla år. Att från början ha varit en medlemsorienterad organisation har RFK under de senaste åren utvecklat ett samarbete med de nordiska länderna som med tiden kommer att leda till ett internationellt samarbete.

Under Riksmötet fick jag frågan: Varför behöver självständiga lokala föreningar en riksorganisation?

En bra fråga. I korthet skulle jag kunna svara att Riksförbundet behövs för ett rikstäckande arbete.

Det kan gälla **dokumentation** av våra öden, likt den enkätundersökning Pirkko Ahlin presenterade. De samlade svaren och slutsatserna finns att beställa från RFK.

För närvarande vet vi inte hur många finska krigsbarn som finns i Sverige. Det bör vi försöka ta reda på och satsa krafter och resurser på information om vår verksamhet och för att nya lokala föreningar ska komma till stånd. För de behövs.

Riksförbundet har gjort ett första försök att inlemma även anhöriga och barn till krigsbarn. På Gävle-mötet fick de en första genomgång av andra världskrigets historia, följder och orsaker. Samt en bakgrund till föräldrarnas livsöde, och kanske nycklar till sitt eget liv.

Detta arbete påbörjades nu men bör fortsätta vidare med **forskning** och annan verksamhet som initieras av de anhöriga.

Allt detta kräver mänskliga och ekonomiska resurser. Som riksorganisation kan vi söka statliga medel för dokumentation, forskning och rehabilitering som kommer till nytta för alla krigsbarn.

För att kunna genomföra dessa projekt behöver vi alla lokala föreningars stöd och kunskande.

I samarbete med **Utlandsfinländarparlamentet, Föreningen Norden, Immigrantinstitutet och Sverigefinska delegationen** ska Riksförbundet diskutera och föra fram för krigsbarnen viktiga frågor och för att få stöd av andra organisationer och samfund. I det vidgade samarbetet vill vi ha med oss finska krigsbarn som lever i de övriga nordiska länderna och utanför Norden.

Tillsammans med Centralförbundet för Krigsbarn i Finland har RFK bildat en samarbetsgrupp, ett **Nordiskt krigsbarnsråd** för samarbete över nationsgränserna.

Rådet ska samarbeta med **Finnebørn i Danmark** och de engelska "Evacuees" i syfte att grunda ett internationellt krigsbarnsarkiv vid **Reading University** utanför London.

Där ska krigsbarnens historia koncentreras. Inte bara de finska krigsbarnens utan även vittnesbörd från Balkan, Mellanöstern och andra krigshärdar i världen. I arkivet ska man i framtiden kunna få svar på hur barn drabbas av krig, om de långsiktiga, posttraumatiska effekterna som ett helt liv inte kan suddas bort. Hur man ska planera hjälpaktioner för att undvika de största misstagen.

Mycket av det här känner vi finska krigsbarn till. Vi har unika kunskaper, och facit i många frågor. **Det har även de familjer som en gång tog emot oss.** Många av familjemedlemmarna lever och kan berätta. **Deras historia bör också dokumenteras.**

I olika arkiv finns dessutom unikt källmaterial i form av brev, foton, officiella protokoll, ljudband, film, böcker och tidsningsartiklar som borde göras tillgängligt för forskning och utbildning.

Riksförbundet Finska Krigsbarn i Sverige vill öka den utåtriktade verksamheten och informera myndigheter och organisationer om barnflyttningarna åren 1939–45 för att ge krigsbarnen en väl dokumenterad och värdig plats i 1900-talets historia.

Den utåtriktade verksamheten får inte skymma behovet av intern information. En medlemstidning är ett måste. För oss är **MedlemsNytt** den kanal där vi krigsbarn blir sedda och hörda.

I **MedlemsNytt** beskrivs stort och smått, den täcker forskning och historia, förmedlar information, men den största delen ägnas åt våra egna berättelser, vår historia. Det är i MN som vi möter krigsbarn med vilka vi delat den ibland så svåra resan till det okända men också den ibland så underbara återkomsten hem, var den sedan råkade vara, i Finland eller Sverige.

Det är i MN vi möter bekanta ansikten och vänner, och var skulle ett krigsbarns öde beskrivas bättre än i vår egen tidning?

Detta är, enligt min ambition, en del av vad en riksorganisation borde arbeta med. Och i det arbetet behövs vi alla.

Jag sänder en varm sommarhälsning till alla världens krigsbarn!

lgg

Från ett barnhem i Tyskland med en vit buss – till Sverige

Inte välkommen tillbaka till Norge

Hon är född i Oslo i september 1943. Modern var en ung ensamstående norsk flicka, fadern var en tysk soldat från ockupationsmakten.

Jag har ju förstått att min mor inte kunde ta hand om mig, hennes föräldrar var döda. Men det är uppgifter jag fått fram de senaste åren.

Så Turid, som hon döptes till, sändes iväg till Tyskland, i likhet med omkring 1 000 andra "tyskebarn", för att adopteras bort till tyska föräldrar.

– Jag har haft känslan av att de skickade barnen till Tyskland och hoppades att båten skulle haverera, säger Turid Edén, och jag spårar ett stänk av bitterhet i rösten.

Adopterad i Sverige

Turid hamnade på barnhemmet Hohenhorst nära Bremerhaven tillsammans med 32 andra norska barn hösten 1944.

– De norska myndigheterna som planlade och tillått detta har rånat barnen på deras identitet. De har berövat dem en biologisk mor och en biologisk far, heter det i en artikel av Björn A. Drivdal på "Lebensborns" hemsida.

En av de vita Bernadotte-bussarna dirigerades dit när kriget var slut, sommaren 1945, och de 30 barn som fanns kvar (tre hade hunnit placeras i tyska hem) transporterades hem igen.

Nej, inte "hem". I Norge var de inte välkomna. Den 25 juli 1945 klev hon i land i Malmö från s/s Castelholm. Hon hamnade på ett barnhem utanför Katrineholm och blev senare bortadopterad till ett par i stockholmstrakten.

Papperen kvar

Hon har inga minnen från sina första år.

Hon hade ingen aning om att hon var ett adoptivbarn förrän hon började skolan. Där ville läraren veta var barnen var födda.

Turid har funnit adoptionshandlingarna. "Född i Oslo, mor trolig-

Turid Edén med ett reportage om sig själv i en norsk tidning. Rubriken lyder: "Barnen som Norge icke ville ha". Bild: Kai Rosnell

gen norska". Men hon hade ett främlingspass på resan från Tyskland: "nationalitet okänd".

På barnhemmet hade funnits uppgift om Turids mor och far, men hur dessa för barnen viktiga upplysningar bara försvann vet man inte. Det finns en misstanke att den norske repatrieringsofficeren förstörde dem.

Bra liv i Sverige

Turid bläddrar bland de gamla dokumenten och hittar ett papper med namnet på henne själv, hennes mor, födelsetid och -plats. Och där står: "Nationalitet norsk"!

– Det har myndigheterna känt till hela tiden men inte låtsats om!

Turid har haft ett bra liv i Sverige, ingen mobbing, inga problem frånsett dyslexin som på den tiden inte var något annat än "lättja att göra läxorna".

– Jag minns att jag fick skriva några ord hundra gånger i skolan, trots att jag suttit med min mamma hela kvällen innan och pluggat.

Svåråtkomliga arkiv

Inte förrän 1996 fick Turid sitt ursprung klart för sig. Det var norska Frälsningsarmén som lyckades få fram uppgifterna. Norska myndigheter underlättar inte sökandet efter rötterna.

Hennes efterforskningar gav resultat för sent. Hennes biologiska mor hade dött något år tidigare, liksom hennes far i Tyskland.

Ett kärleksbarn?

Men hon har träffat sin norske lillebror – "Vi har god kontakt!" – liksom sina två bröder i Tyskland.

Brodern i Norge hade inte haft en

...forts sid 13 →

Norges "krigsbarn" diskrimineras, mobbas och föraktas än i dag

Det finns ett krigsbarnsförbund även i Norge. Men det gäller inte krigsbarn i vår mening.

Citat från förbundets hemsida (www.nkbf.no):

NKBF är en interesseorganisation för barn födda 1940-46 av norsk mor och far som tillhörde ockupationsmakten.

Alltså i regel tyska soldater.

Norges Krigsbarnförbund (NKBF) har existerat sedan 1986.

– Vi har omkring 600 medlemmar, berättar ordföranden Gerd-Inger Karlson. Landsstyret har nio medlemmar, och vart fylke (län) har en kontaktperson, medlemmarnas förbindelselänk till förbundsstyrelsen.

Mörkertal

Man har flera lokala träffar per år. Dessutom hålls möte för fylkeskontakterna och ett landsmöte varje år. Avstånden i Norge är stora och medlemmarna är spridda över hela det långa landet.

Det finns en avdelning även i Sverige med tolv medlemmar.

Ungefär 12 000 krigsbarn lär finnas i Norge.

Det finns ett mörkertal – en del norska kvinnor lyckades registrera en norsk man som far till barnet.

Konfidentiellt

Medlemskap i förbundet är konfidentiellt. Därför finns det inga namn på hemsidan, bara ett telefonnummer till förbundet. Medlemskap är förbehållet just krigsbarn och kostar 350 kr per år. Stödande medlem betalar 150 kr.

Förbundet har utvecklats till ett forum för socialt umgänge där medlemmar kan träffas och utbyta erfarenheter.

Men det finns viktiga uppgifter också, bl a:

- Insyn i de arkiv som berör dem själva (myndigheterna har försvårat sökandet).

- Forskningen om krigsbarnens uppväxtsituation, som granskas av Norges forskningsråd.

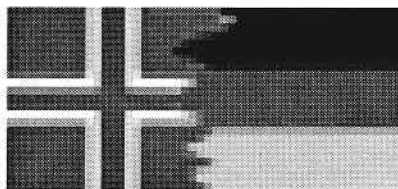
- Hemtagning av barn från Tyskland.

- Vad hände med barn som myndigheterna inte lyckades adoptera bort?

- Information om biologiska föräldrar.

Rättsprocess

Ett annat förbund, Krigsbarnförbundet Lebensborn (benämnt efter det tyska projektet), har drivit en rättsprocess mot norska staten med krav på ekonomisk ersättning för det lidande och den diskriminerande behandling som krigsbarnen utsatts för i Norge, eller åtminstone en ursäkt från norska staten. Krigsbarnen förlorade målet.

NKBF:s logo, en blandning av de norska och tyska flaggorna.

– Det var ett liv präglad av svek och förtigande, av skam och skuld, heter det på hemsidan.

– Det är fortfarande problem att öppet tala om att man har en tysk soldat till far, säger Gerd-Inger Karlson.

Det är därför medlemskapet är konfidentiellt – man behöver inte skylla med sitt ursprung.

x x x

Fler krigsbarnsförbund

Krigsbarn av denna typ finns förstås på många håll i världen. NKBF har ett antal medlemmar även i Danmark, och det finns en motsvarande dansk förening för danska barn med tysk far.

Danske Krigsbørns Forening heter den (DKBF), hemsidan nås via www.krigsboern.dk

– Vi har cirka 200 medlemmar, berättar formand Arne Øland. Vi uppskattar antalet "tyskebarn" till närmare 12 000.

Men endast 5 579 är registrerade i Danmark.

Hemsidan för "Lebensborn"-förbundet har adressen:

www.mamut.com/lebensborn2

Två i Holland

I Holland finns två föreningar: www.werkgroepherkenning.nl och www.liberationchildren.org eftersom det finns två grupper av "krigsbarn" där, barn med tyska fäder och barn med nordamerikanska eller brittiska fäder.

I Frankrike uppskattas antalet barn med tysk far till cirka 85 000 under ockupationen.

I Storbritannien föddes cirka 23 000 barn med nordamerikansk far. De amerikanska baserna på Island resulterade i många barn med amerikansk far. Och efter kriget, under västmakternas ockupation, har fötts 96 000 barn i Tyskland med amerikansk far.

Även i Finland föddes barn med tysk far, men då var det "allierade" soldater som stod för faderskapet, och det var inte lika skamligt. Hur många barn som tillkom efter sådana förbindelser är oss okänt.

Det föddes också finska barn med dansk (!) far, enligt uppgift cirka 240 barn. Åtminstone lär det ha träffats en uppgörelse mellan danska och finska staten om en engångssumma på 1,5 miljoner danska kronor för att täcka deras uppfostran. ("En vitbok – Utvalgte offentlige dokumenter om krigsbarnsaken." Norges Forskningsråd 1999, sid 251.)

Dessa nu vuxna personer känner sig kanske inte som en "grupp", de känner kanske inte ens till varandras existens. Då finns det väl inget "problem"?

Koreakriget och Vietnamkriget resulterade också i ett antal "krigsbarn".

Det var dessa koreanska barn som var orsaken till den stora adoptionsvågen från Korea på 50-talet, barn som inte accepterades i det koreanska samhället.

Kai Rosnell

Källor: Krigsbarnsförbundens hemsidor, de intervjuade ordförandena samt en artikel i SvD 22/1 2002 av Folke Schimanski, journalist och historiker.

"Fiolen min" sammanlänkar två generationer krigsbarn

...och här är tre generationer Wiskari: Från höger krigsbarnet Eino Wiskari, hans son Toivo, och dennes son Erik och dotter Hanna. Det är Erik som numera trakterar den historiska fiolen.

Bild: Kai Rosnell

Detta är historien om en fiol som knyter ihop krigsbarn från två generationer, från två världskrig.

Fiolen trakteras numera av Erik Wiskari, elva år, barnbarn till Eino Wiskari i Storvreta, en välkänd profil bland de krigsbarn som brukar besöka träffarna i Sverige och Finland.

Lantbrukare Ludvig Johansson i Alunda hade efter första världskriget tagit emot ett tyskt krigsbarn, en pojke med stor musikalisk begåvning. Ludvig hade en son i samma ålder, Edvin, med liknande talanger.

Blev solist

När den tyske pojken skulle resa hem igen lovade han att som ett tack för den fina tiden hos Ludvigs familj skicka en fiol till sonen Edvin.

Han höll sitt löfte!

Den tyske pojken blev en framgångsrik violinist, solist i en känd symfoniorkester i Tyskland.

Edvin lärde sig snabbt att hantera gåvan och fick spelningar på bröllop och andra högtidsdagar.

3 000 kronor!

Familjen Johansson, nu med Edvin som familjens överhuvud, öppnade än en gång sitt hem för ett krigsbarn. Det hände 1941 när Eino Wiskari anlände. Även han fick stifta bekantskap med fiolen.

Efter Edvins död, för cirka 30 år sedan, skulle fiolen säljas – till högstbjudande. Eino fick höra detta och

lyckades förvärva dyrgripen. Priset steg till 3 000 kronor!

– Man kan säga att cirkeln är sluten, kommenterar Eino. Fiolen, en gåva från ett krigsbarn från första världskriget, kommer i min ägo, ett krigsbarn från andra världskriget, i samma hem!

Mångsidig begåvning

Nu har Einos son Toivo fått överta fiolen. Toivo visade sig vara mycket musikalisk, är nu både musikanter (specialitet: slagverk) och musiklärare och medverkar i många musikgrupper, främst med folkmusik, från Piteå i norr till Göteborg i väster. Hans favoritinstrument är nyckelharpa, vilket han

visade vid Riksmötet i Gävle där han underhöll tillsammans med sin familjegrupp: dottern Hanna spelade sopran-saxofon, Hannas fästman Pär Engstrand spelade bas, och sonen Erik visade sina talanger på den historiska fiolen med den vackert snidade "snäckan".

Hanna hade gjort arrangemanget till Toivos version av "Den blomstertid". Hon hade kvällen innan vunnit en schlagertävling på Bollnäs folkhögskola!!!

Toivo framförde också ett par bejublade nummer i M.A Numminens stil.

Kai Rosnell

Krigsbarnsverksamhet efter första världskriget

Efter första världskriget var nöden stor, framför allt bland barnen i Tyskland och Österrike. Nästan en halv miljon barn från dessa länder fick tillbringa en tid som krigsbarn utomlands.

Holland och Schweiz tog emot mer än 130 000 var, Danmark över 50 000, Sverige lite drygt 20 000 under åren 1919-1925. Finland tog emot drygt 2 000 tyska barn.

Det var främst Svenska Röda Korset men även Rädda Barnen som svarade för verksamheten.

Det är givet att Maja Sandler och Hanna Rydh, de två kvinnor som drog igång den finska krigsbarnsverksamheten, var relativt väl förtrogna med denna tidigare hjälpverksamhet – den fanns fortfarande i gott minne efter bara 15 år!

Där ligger svaret på frågan varifrån dessa kvinnor fick idén – det var ingenting nytt.

Kai Rosnell

Källa: Monika Janfelt: Stormakter i människokärlek, doktorsavhandling, Åbo Akademi förlag 1998.

Toini träffar sin "syster" – efter 57 år!

Att träffas igen efter 57 år – känslan kan beskrivas som **överväldigande!**

Jag vet inte vem som var gladast – Toini Lehtinen i Helsingfors, eller Gertrud Nordström i Perstorp.

Gertrud hade stigit upp fyra på morgonen tillsammans med dottern Gun, åkt tåg från Perstorp till Stockholm enbart för att få träffa sin krigsbarnssyster Toini några timmar, och sedan på kvällen läget hem igen!

– Vi har pratat och pratat, hela dagen!

MN bättre än Frälsis?

Toini vistades som krigsbarn sammanlagt tre år hos Claes och Ida Eken-skog i Löberöd, Toini och yngsta dottern Gertrud, jämnåriga (födda 1937), började skolan samtidigt. 1945 reste Toini hem till Finland.

– Vår mor dog 1949 och pappa klarade inte av det riktigt. Kontakten med Toini bröts, berättar Gertrud.

På 1970-talet försökte Toini få kontakt med Gertrud och hennes äldre syster Inga via Frälsningsarmén.

– Efter ett år fick jag svar: dom hade inte hittat någonting!

Toini tog en chans, skrev brev (*daterat 1 april 2002*) till vår tidning och bad om hjälp med en efterlysning.

Efterlysning? Vore det inte bättre att spåra dem direkt – vi hade ju namn och uppgift om födelsetid, det borde inte vara så svårt.

Krängliga sökvägar

Tapani Rossi i Höör fick uppdraget. Familjen Eken-skog hade flyttat till Höör senare, nära och bra...

Toini Kastman (senare Lehtinen) har just kommit till familjen Eken-skog i Löberöd, Skåne. Året är 1942.

Vad Frälsningsarmén inte klarade på ett år kunde redaktionen för *MedlemsNytt* åstadkomma på en vecka.

Så nu har Toini Lehtinen i Helsingfors fått kontakt med en av sina svenska fostersysstrar i Skåne. Här tar hon farväl för denna gång av Gertrud Nordström utanför Viking-terminalen.

De kommer nog att träffas i sommar igen. Toini planerar att hälsa på i Skåne.

Foto:

Doris Emanuelsson

Via examenscatalogerna för Gärdarps skola hittade Tapani uppgifter om Toini och Gertrud.

Kommunarkivarien i Höör tipsade om en äldre man som måste ha bott granne med Eken-skogs.

Jodå, han mindes dem mycket väl och påminde sig ha träffat den äldre systern Inga för tio år sedan på en bank i Eslöv.

Telefonsamtal till banken och en person som arbetat där länge. Hon mindes sin arbetskamrat Inga och lovade ta kontakt med henne.

Bara fina minnen

Inga ringde upp och bekräftade att hon var en av de efterlysta systerarna. Hon lämnade uppgift om Gertrud, Toini fick deras telefonnummer och så var kontakten etablerad. (*Datum: 9 april!*)

– Jag har bara fina minnen av min tid som krigsbarn i Skåne. Claes och Ida var underbara, säger Toini spontant.

Mamma blev så glad när Toini hörde av sig, hon har så länge saknat en syster, säger Gun.

Systerarna Gertrud och Inga har nämligen inte haft kontakt med varan-

dra på över tjugo år.

– Det har inte stämt, vi kommer inte överens.

Nytt möte i Skåne?

Toini Lehtinen reste med Helsingfors-bussen till Riksmötet i Gävle i maj. Det var i samband med den resan som sammanträffandet kom till stånd.

Nu planerar hon att resa till Skåne senare i sommar och träffa båda systerarna!

Tapani gläder sig åt att han kunnat bidra till återföreningen. Det gör även

Kai Rosnell

Hört den här?

Det var 1942. Ett stort antal kvinnor hade samlats på järnvägsstationen för att ta emot finska krigsbarn.

Poliskonstapel Nilsson hade svårt att upprätthålla ordningen i trängseln, så han ropade:

”Alla kvinnor som har fått barn står kvar. Alla som vill ha barn följer med mig!”

Insänt av Liisa Pavasson,
Gotland.

Det nordiska krigsbarnsmötet hölls i Gävle den 11-12 maj 2002. Samtidigt firades 10-årsjubileet av Riksförbundet Finska Krigsbarns bildande.

RFK:s ordförande Irja Olsson har just tagit emot Finlands fana av ambassadör Heikki Talvitie vid Riks 2002 i Gävle.

Historia huvudtema på historiskt möte

Diktatorerna "skapade" krigsbarnen

Ordförande Irja Olsson hälsade oss alla – även barn till krigsbarn – välkomna till detta speciella årsmöte och 10-årsjubileum.

Hon poängterade att Finland under århundraden beskattades på sina söner allt efter den politiska ledningens behov av soldater, och det står i historieböckerna i Finland. Men där står inget om kvinnorna som fick bära en tung börda, kvinnorna som blev tvungna att skicka bort sina barn.

Krigets barn

– Eftersom vi är krigets barn är det viktigt att vi berättar vad kriget egentligen är, så att en ny generation inte växer upp i tron att kriget är ett äventyr och något ärofullt, sa Irja Olsson bl.a.

Gävle kommunfullmäktiges andra viceordförande Karin Wiebe välkomnade oss till Gävle, Gevalia på latin, och gav en kort historik över staden. Hon överlämnade Gävles standar.

Finland stod ensamt

Efter öppningsceremonien följde seminarier som behandlade Finlands historia under kriget, orsaken till barnförflyttningarna, hur allt detta påverkade oss krigsbarn.

Republiken Finlands ambassadör

i Stockholm Heikki Talvitie uppehöll sig främst vid det historiska skeendet under 1939-45. Under 1920- och -30-talen sökte Finland skydd mot Sovjet, fick många deklarationer om konkret hjälp, men när Vinterkriget bröt ut stod Finland ensamt.

Frivilliga åkte till Finland för att ge sitt stöd och materiell hjälp gavs, både

De skyldiga till andra världskriget, och därmed också till krigsbarnens lidanden, är de makthungriga diktatorerna Hitler och Stalin, hävdar Pertti Kavén.

mat och vapen sändes. Humanitär hjälp fick Finland genom barntransporterna till Sverige, Danmark och i några fall till Norge.

Efter stilleståndsavtalet i september 1944 fick Finland driva ut tyska armén, finska Lappland tömdes och många flyktingar togs emot i norra

Sverige.

Diktatorerna de skyldiga

Forskaren och författaren Pertti Kavén (bl.a. har han skrivit "70.000 små öden") hävdade att krigsbarnens historia började med undertecknandet av Ribbentrop-avtalet 23.8.1939, nonaggressionspakten, då Hitler och Stalin delade länder mellan sig, Finland "tillföll" Sovjet.

När Vinterkriget inleddes 30.11.39 trodde Sovjet att man lätt skulle inta det lilla landet, men Finland försvarade sig tappert och förblev fritt, även efter Fortsättningskriget.

Medlemsnyttets chefredaktör Kai Rosnell talade bl.a. om några av de öden han kommit i kontakt med.

Finland vet inte antalet

Det finns olika uppgifter om hur många barn som blev adopterade eller som stannade som fosterbarn. Kai Rosnell hävdade att myndigheterna i Finland inte vet hur många barn som förlorades. Var vi bortglömda eller räknades barn över huvud inte? Och hur har barnen haft det? Vilken identitet har de?

Det har lett till bitterhet och kluvenhet hos många krigsbarn.

Forts nästa sida... →

Christina Doctare:

Om hjärnstress och Bosnien-kriget

...forts från föregående sida...

När det gällde svårigheterna för hemvändande krigsbarn att anpassa sig till de finska förhållandena refererade Rosnell till Achilles Westlings undersökning 1961 som visade att ungdomsbrottsligheten var klart högre i krigsbarnsgruppen.

Ett "negativt" urval?

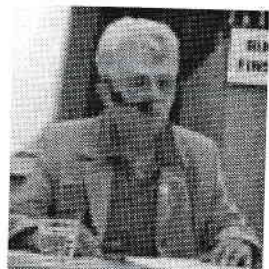
Men Westling reserverade sig, enligt Rosnell, med att dessa barn "redan på förhand utgjorde ett urval, bl a i fråga om social och ekonomisk bakgrund", alltså ett negativt urval.

Det tror jag inte på. Kanske fick barn från dessa hem inte tillgång till högre utbildning, men enbart fattigdom har inget med vald eller oärlighet att göra!

Rosnell berättade också om upprörande misshandel på barnhem.

Enkätresultat

F.d. ordföranden Pirkko Ahlin redovisade resultatet av en enkät som gått ut till alla medlemmar i RFK. Det var delvis skrämmande svar, t ex att många varit eller är otrygga på flera separationer i barndomen.

Pirkko Ahlin har lagt ner mycket arbete på att sammanställa enkäten. Nu finns den till salu!

Samtidigt hade 80 % av krigsbarnen trivts bra eller ganska bra hos sina fosterföräldrar. Somliga var en del av den nya familjen, andra kände utanförskap. Någon vågade inte vara ensam hemma med fosterfadern!

På främsta raden sitter ambassador Heikki Talvitie, konsulären Linnéa Keittamantta, Erik Netz och Pirkko Ahlin.

Christina Doctare uppskattade den gåva hon fick efter sitt föredrag: ett exemplar av medlemsenkäten.

Foto: Kai Rosnell

Nu kan man fråga sig hur Finland kunde sända iväg så många barn till fjärran land, när man redan 1942 i England visste att barn som stannade i krigets London mädde så mycket bättre än de som ensamma evakuerades ut på landsbygden? Det var naturligtvis av omsorg, men ändå!

Annan inställning

Och inställningen till barn var helt annorlunda. Vi barn tillfrågades knappast om vi ville åka, även om jag själv minns att jag inte ville åka, men vi skulle ju bara vara borta tre månader.

När min mamma skriver och berättar att vi skall komma hem och säga adjö innan hon dör, så bestämde landshövdingens fru i Kristianstad, att om vi åkte fick vi inte komma tillbaka. Och i Finland hade vi ingen att komma till. Varför en del av oss blev så otrygga är inte svårt att förstå.

Vid ett annat årsmöte berättade

en man att han sänts till Finland. Mannen ville inte veta av honom – han var född utom äktenskapet. Han fick bo på inte mindre än åtta barnhem. Han åkte till Sverige så snart det var möjligt.

Doctare i Bosnien

Söndagens seminarium hölls av läkaren Christina Doctare, Sveriges representant i Europarådets kommitté mot tortyr. Det bestod av två delar, dels om tiden på Balkan, dels om hjärnan och posttraumatisk stress.

Redan första dagen i Bosnien uppsökte Doctare av tre kvinnor och under flera timmar fick hon ta del av vad de utsatts för. Vid kontakt med läkare och sjukvård bekräftades kvinnornas berättelser. Doctare förstod att de muslimska kvinnorna utsatts för systematiska våldtäkter.

Det var också andlig skändning eftersom våldtäkter är något oerhört för muslimer. De serbiska soldaterna hägnade dem med att de skulle föda "cetniks" och på sätt föra skammen vidare i många generationer.

Plastsäckar viktigare

Doctare fick först inget gehör. Den brittiske höge representanten tyckte man hade viktigare saker att syssla med. Vi fick höra hur världssamfundet kan begå stora misstag, när man inte känner till kultur och förhållanden på plats. Britten beställde platsäckar som bosnierna skulle få sova i (det kan bli mycket kallt i Bosnien). Som extra bo

Forts nästa sida...

Äntligen: den finska fanan!

...forts från föregående sida...

nus beställde han texten: "Lägg ej barnen längst ner. Risk för kvävning!".

När säckarna anlät till Sarajevo frågade stadens invånare om FN räknade med att alla skulle dö – de trodde säckarna var liksäckar.

Doctare berättade bl.a. om reptilhjäman, som ligger långt inne och som lagrar information som kan tas fram snabbt vid förmimmelser, t.ex. ljud, lukter, syner som påminner om det man varit med om, t.ex. vid krig, svåra separationer. Vi utsätts för posttraumatisk stress.

Empati-centrum

Vi kan också lära oss att "stänga av" centrum för empati i höger hjärnhalva, kanske bra för soldaten i krig, som bara tänker på att klara sig, men fördömande för vanliga människor. Vi kan utföra våldshandlingar utan att känna någon som helst medkänsla för vårt offer.

Den som vill veta mera om Doctares arbete kan läsa hennes bok: Hjärnstress – Kan det drabba dig?

Rekordantal

Ordförande för RFK Irja Olsson med stor hjälp av maken Evans och hela staben i Gävle-Dala lokalförening (i samarbete med Fritid och Kultur i Gävle, Gävle kommunstyrelse och Landstingets Kultur och Utbildning) hade för att vi andra skulle trivas, närmare bestämt rekordmånga 232 personer, sammanställt ett bra och intres-

sant program och hade fått allt praktiskt att fungera bra.

Utmärkt konferencier var Peter Evansson, Jan-Christer Olsson skötte tekniken (Irjas och Evans söner).

Deltagarna hade kommit från Danmark, två busslaster med folk från Helsingfors, Esbo, Vanda, från Åbo, Kotka, Lahti, Björneborg, Kymmenedalen, S:t Michel, Uleåborg, Kemi och folk från Skåne till Norrland.

Uppvaktningar

Ambassadör Heikki Talvitie överlämnade finska fanan med orden att han var särskilt glad över tre händelser under sina sex år i Stockholm.

att finskan fått minoritetsspråksstatus,

den nya ambassaden

och nu att överlämna finska fanan till RFK.

Vi som var med vid avtäckandet av minnesplattan september 1999 och efterföljande mottagning på "gamla" finska ambassaden minns också den händelsen med glädje.

En hälsning från finska staten och omsorgsminister Eva Biaudet (det var hon som avtäckte minnesplattan 1999) framfördes.

Hälsningar

Många andra hälsningar lästes upp och gåvor överlämnades, t ex en miniatyr av krigsbarnsskulpturen i Kemi, en ljusstake i form av en skydds-

Standaret!

RFK:s nykomponerade bordsstandar, av Gävlekonstnären Linnéa Keitaanranta, förädrades ambassadör Heikki Talvitie.

De två första exemplaren gick till Stockholmsföreningen och föreningen i Mellansverige som båda hunnit med sina 10-årsjubileer före RFK.

Ett standar förädrades också Erik Netz, RFK:s förste ordförande, liksom Pertti Kavén, den främste eldsjelen i Finland.

Pirkko Ahlin och Kai Rosnell fick var sitt standar för sina värdefulla insatser för RFK, och ett exemplar finns även hos Linnéa Keitaanranta.

ängel från Mellansverige, gästbok från Åbo, bordsstandar från Västra Finlands krigsbarnsförening, flera vackra träfat med ljus i blått och vitt från Helsingfors, och tjärtunna från Uleåborg osv.

Tal och gåvor

Våra två nationalsånger sjöngs enligt tradition.

Det fanns också en förnämlig tolk till hands, Kirsti Karpa-Vilamo.

Årsmötet gick snabbt med Voitto Visuri som mötesledare och Leila Ulvemo som sekreterare.

Tal och gåvor fortsatte under jubileumsmiddagen.

Bland deltagarna fanns även Annu Edvardsen (nu Liikkanen), journalist och författare, som 1977 publicerade boken "Det får inte hända igen". Den var den första i sitt slag, där barnen fick komma till tals. Senare gavs boken ut igen med titeln "Med lapp om halsen".

Annu fick mycket kritik för sin bok i början men den hade stor betydelse vid bildandet av RFK.

Text: Vieno Mårtensson
Bilder: Annu Liikkanen

Marjatta Karlsson från Alvesta blev lycklig vinnare av förstapriset i lotteriet, en tavla av Linnéa Keitaanranta (t v).

Foto: Irja Olsson

Jorma och Kicki

Jorma Kojo fick träffa sin svenska syster igen. Det var 36 år sedan sist.

Foto: Kai Rosnell

– Har du kvar en sån där medalj? Jag skulle vilja ha en – till min fostersyster. I så fall vill jag lämna den till henne i Gävle vid riksmötet, vi ska träffas då!

Jorma Kojo, färsk ordförande för krigsbarnen i Lahtis, frågade i god tid.

Jodå, jag hade ett exemplar kvar av den medalj som de svenska fosterfamiljerna fick av Finland efter kriget: Benignitatis humane Finlandia memor.

Och så fick **Kicki Eklund**, född Roos, äntligen medaljen.

– Jag minns att Jorma hälsade på ibland ären efter kriget, senast var det 1966, berättar Kicki.

Sedan bröts kontakten, ingen vet orsaken.

– Jag minns ingenting av Jormas tid hemma hos oss i Sundsvall. Jag föddes medan han var hos oss, men jag var bara ett år när han återvände till Finland 1947, han var nio år då.

För några år sedan lyckades Jorma få fram adress och telefonnummer till Kicki. Sedan dess har de brevväxlat, och nu, äntligen, kunde de träffas igen – efter 36 år.

Det blev en lång kram, tårarna rann.

– Kicki är ensam kvar av den familjen. Mina fosterföräldrar är döda, Kickis bror (min fosterbror) också.

Och den medalj som makarna Roos rätteligen skulle haft har nu en hedersplats hemma hos Kicki och Kurt Eklund på Alnön utanför Sundsvall.

Kai Rosnell

Mellansverige tio år!

Lokalföreningen i Mellansverige firade sitt tioårsjubileum i all blygsamhet – i samband med sitt ordinarie årsmöte 6 april i Västerås. Cirka 30 medlemmar hade mött upp.

Bland de mer långväga gästerna märktes RFK-ordföranden Irja Olsson (bilden) som uppväktade (ordf. Raimo Berglund) med löfte om ett standar (löftet infriades i Gävle när standaren var färdiga).

Gäster från Stockholm och Göteborg var också med och underhölls av bl a buktalaren Hasse Silver (med dockan Kalle) och trubaduren Sven Nylander.

K.R.

Krigsbarns- stipendiet

RFK:s krigsbarnsstipendium initierades av f.ordföranden Aune Karlsson. Bidrag har bl a kommit genom försäljningen av Sinikka Westerbergs bok "En gång krigsbarn".

RFK-styrelsen beslöt, i samråd med Aune Karlsson, att dela stipendiet på så sätt att Ingrid Segerstedt Wiberg utsågs som stipendiat, men pengarna skulle gå till någon form av hjälp till barn. Stipendiaten får RFK:s standar.

Pengarna, 1 900 kr (sedan Aune bidragit med ytterligare 1 000 kr), går till fadderbarnsverksamheten i regi av Plan Sverige.

Citat från organisationens hemsida (www.plan-sweden.org):

"Plan är en internationell biståndsorganisation som arbetar på gräsrotsnivå för och tillsammans med barn. ... Plans arbete finansieras främst genom fadderskap... Plan är en religiöst och politiskt obunden organisation som ingår i ett internationellt nätverk av ett 60-tal länder."

Enkäten!

Enkätrapporten som presenterades under årsmötet finns att tillgå i två versioner, dels originalversionen med alla kommentarer redovisade, dels en förkortad version med ett urval av kommentarerna.

De kan beställas hos Jouko Rajaniemi, tel. 0290-24 917, eller med e-post: jouko.rajaniemi@telia.com

Den fullständiga versionen kostar 88 kr + porto, f.n. 60 kr (inom Sverige, 80 kr inom Norden).

Den förkortade versionen kostar 76 kr + porto.

Pirkko Ahlin

RFK:s verksamhetsberättelse för 2001

Årsmötet hölls i Kungälv den 5 maj 2001. Göteborgsföreningen stod som arrangör.

Irja Olsson tillträdde som ordförande efter Pirkko Ahlin. Föreningen Ostkustens Finska Krigsbarn hälsades välkommen som ny medlem i RFK.

Styrelsen:

Ordförande Irja Olsson

Lokalavdelningarnas representanter, ordinarie och ersättare:

Gävle-Dala: Reino Heino, Evans Olsson.

Göteborg: Pentti Käppi, Pirkko Loippo.

Mellansverige: Gunnel Johansson, Raimo Berglund.

Ostkusten: Leila Ulvemo, sekr. Mirja Axelsson.

RFK-direkt: Kalle Seppä, vice ordf., Maija-Liisa Hedgren.

Skåne: Gunnel Nordström, kassör, Kosti Markkanen.

Stockholm: Doris (Gui) Emanuelsson, Kai Rosnell.

Revisorer: Auvo Klefström, Birger Hansson.

Ersättare: Sam Halonen-Norlin.

Styrelsemöten

4 styrelsemöten har hållits utöver det konstituerande mötet den 4 maj 2001.

Den 11/8 -01 samlades styrelsen i Gävle hos Irja Olsson. Övriga möten den 27/10-01, 18/1-02 samt den 10/5-02 och ett extramöte den 9 november 2002, har hållits i Stockholm.

På extramötet den 9 november avgick Gunnel Nordström som kassör och styrelsemedlem. Kosti Markkanen blev ordinarie ledamot för Skåne. Den 18 november tillträdde Jouko Rajaniemi som ny kassör. Under tiden 9/11-18/11 skötte ordföranden, Irja Olsson, kassan.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften har varit 75 kronor/medlem från lokalföreningarna. 75 kronor även för medlemmar i lokalförening som inte är ansluten till RFK, övriga direktanslutna har betalat 150 kronor. Förbundet har 630 medlemmar.

Ekonomi

Ekonomisk rapport och revisionsberättelse bifogas till verksamhetsberättelsen.

Lokalföreningar

Föreningen Finska Krigsbarn i Gävle-Dala

Göteborgsföreningen Finska Krigsbarn

Föreningen Finska Krigsbarn i Mellansverige

Ostkustens Finska Krigsbarn (inkl. Gotland)

RFK-direktanslutna

Skåneföreningen Finska Krigsbarn

Stockholmsföreningen Finska Krigsbarn

Valkommittén har bestått av:

Kaarina Rundström-Skoog, Örebro, sammankallande

Marja Kinon, Sollentuna

Arvo Oljakka, Höör

Aila Rädman, Grängesberg

Reino Lamminheimo, Kungälv

OFK, Oskarshamn, ingen representant

Ersättare:

Salme Lundqvist, Östersund

Utåtriktad verksamhet

• Riksförbundet har under perioden uppvaktat kulturminister Marita Ulvskog på *Kulturdepartementet*. Förbundets verksamhet, medlemstidningen, dokumentationen, historia, Stockholmsföreningens verksamhet och Ostkustens nya förening presenterades.

• Studiebesök på *Sveriges Radio*, finska kanalen i Stockholm.

Styrelsen har gjort Riksförbundets arbete känt i flera program i radio och i tidningsartiklar samt genom föreläsningar hos organisationer, i skolor och högskolor.

Riksförbundet har representerats på *Kemi-föreningens* 10-årsjubileum, *Nordiska sommarträffen i S:t Michel* i Finland och *riksmötet i Danmark*.

Gävle-Dala lokalföreningen Finska Krigsbarn representerade RFK på *Svenska Flaggans Dag* på Skansen.

Förbundet deltog med en skärm bilder på Beredskapsmuseets utställning "Anfall - andra världskriget" i Viken i Skåne.

I S:t Michel bildades ett samråd mellan våra riksförbund. Från England deltog Martin Parsons.

Riksförbunden har träffats ytterligare två gånger, och samarbetet börjar ta form. Enades om att bilda *Nordiska krigsbarnsrådet* med ett par representanter från vardera riksförbund.

Riksförbundet är medlem hos:

- Suomi-Seura ry, Helsingfors
- Föreningen Norden, Stockholm
- Immigrantinstitutet, Borås

Beslut togs i styrelsen att ansluta RFK till Sverigefinska Delegationen som medlem. Delegationen sammanträder årligen i slutet av maj i Stockholm.

Styrelsens interna arbete:

Dokumentationsgruppen

har fortsatt sitt arbete under Pirkko Ahlins ledning. Hon har sammanställt enkätsvaren från medlemmarna.

Tapani Rossi har som arbetspraktik, i nära samarbete med dokumentationsgruppen, sorterat, bearbetat och framställt arkivmaterial åt Riksförbundet hos Immigrantinstitutet. Arbetspraktiken har betalats av Arbetsförmedlingen.

Medlemmarnas berättelser är under bearbetning. Det ska leda till en antologi.

Redaktionsgruppen

har utökats med ett par medlemmar. Chefredaktör är Kai Rosnell. MedlemsNytt har kommit ut med fyra nummer. Upplagan utökades till 750 exemplar.

En ny grupp, sponsorgruppen

har bildats. Sammankallande är Leila Ulvemo. Gruppen håller på att ta fram olika sätt att finansiera dokumentationsgruppens arbete.

Riksmötet 2002

blir i Gävle-Dala lokalförenings regi i Gävle den 11-12 maj. Det är samtidigt riksförbundets 10-årsjubileum.

Målsättningen

för 2002 bör vara att färdigställa antologin och få den tryckt.

...forts på nästa sida... →

Arkivarie Rolf Linde på Riksarkivet tar emot en mapp med dokument av Kai Rosnell och Doris Emanuelsson. Bild: Monica Schough.

Arkivet kompletterat

Riksarkivet har varit en ovärderlig källa för oss krigsbarn. Där har ju Hjälpkommittén för Finlands barn låtit arkivera hela sitt material från krigsåren.

Det har emellertid visat sig att det finns luckor i arkiven; där saknas till exempel en del transportlistor, som annars är ett klart bevis för vilka som var med på en viss transport.

Bland alla de dokument som Ann-Marie Hermelin, länsombudet i Halland, lämnat efter sig och som Riksför-

bundet fått i gåva av dottern Eva Hamilton, fanns en hel del s.k. arbetslistor.

Dessa har katalogiserats av Tapani Rossi och har nu överlämnats till Riksarkivet, för att komplettera arkivet där.

Förhoppningsvis har vi nu täckt luckorna när det gäller transportlistorna. Vi anser att Riksarkivet är rätt plats för "slutförvaringen".

Kai Rosnell

Skola - skolklass för krigsbarn?

Har du gått i skola eller klass för enbart finska krigsbarn med undervisning helt eller delvis i finska? Eller känner du till att sådan skola eller klass fanns?

Skriv eller mejla om när, var, lärarnamn och andra uppgifter till

Tapani Rossi
Rodelgränd 4
24333 Höör
tapani.rossi@telia.com

Interfew är arbetsnamnet på en organisation som just bildats vid en träff på Reading University väster om London: International Evacuees and War children.

Syftet är att internationellt använda historiska och psykologiska kunskaper och erfarenheter för att påverka kommande generationer att inte göra om samma misstag som gjordes under andra världskriget, i England, Finland och andra länder, och att redogöra för evakueringsens långtidseffekter.

Det är meningen att universitetet i Reading skall bli ett internationellt centrum för forskning i detta ämne.

Interfew söker bl a EU-bidrag till projektet.

The Evacuees Reunion Association i England representerades av **James Roffey** (grundaren, t v på bilden) och **Martin L Parsons** (ordförande, t h), krigsbarnsorganisationen i Finland av **Taisto Vihavainen**, **Pertti Kavén** och **Singa Sandelin**, Finnebarn i Danmark av **Eva** och **Bengt Johansson** samt **RFK** av **Irja** och **Evans Olsson** samt **Kai Rosnell**.

RFK har inte pengar till sådana här resor, liksom ej heller Finnebørn. Deltagarna reste på egen bekostnad. K.R.

Verksamhetsberättelsen...

...forts från föregående sida...

Samarbetet i **Nordiska krigsbarnsrådet** bör fortsätta under organiserade former.

Utåtriktad verksamhet för att synliggöra förbundet för att nå ännu flera medlemmar bör intensifieras.

Riksförbundet bör lyfta fram frågan om rehabilitering.

Riksförbundets styrelse tackar alla lokalavdelningar för deras medverkan och gott samarbete.

För Riksförbundet Finska Krigsbarns Styrelse

Irja Olsson, ordförande. Vid protokollet Leila Ulvemo, sekreterare.

Turid Edén...

...forts från sidan 4

aning om storasysters existens.

Turid är väl medveten om att tyska soldater uppmuntrades att avla fram en arisk ras åt Hitler, men att det också föddes barn av äkta kärlek. Hon får aldrig veta om hon själv är ett "kärleksbarn".

Känner till reskamraterna

Hon har träffat den sjuksköterska som tog emot henne i Malmö. Och hon har snokat reda på vilka andra som var med på resan till Sverige.

Turid Edén bor i Värgårda tillsammans med maken Björn. Hon är "fylkeskontakt" för krigsbarnen i Sverige.

- Vi är tolv "svenskar" i föreningen. Men det finns säkert fler här.

Turid hade ingen aning om hur illa "krigsbarnen" behandlats i Norge, med mobbing, utfrysning, diskriminering.

- Kriget för barnen började när kriget tog slut!

På Oslo universitet pågår forskning om krigsbarnens uppväxt, ett forskningsråd ska gå igenom vad som verkligen hände.

- Vi kan hoppas att norska staten ska erkänna att det begåtts fel.

Kai Rosnell

Interfew - vill påverka kommande generationer

”Tacka nu vackert”

heter det senaste alstret i krigsbarnslitteraturen. Författare är Sirikka-Liisa Westergård, född och uppvuxen i Kotka.

Hon berättar enkelt och rakt om sina erfarenheter som krigsbarn i Pälshoda (nära Örebro) och om den svåra återkomsten till Kotka.

Sirikka-Liisas mor dog ung och fadern gifte om sig med en ungdomskärlek. Men hon blev mentalsjuk (schizofreni) och fadern lämnade familjen och gick till sjöss.

Sirikka-Liisa berättar om sin svåra situation och hur hon lyckades klara både skola och sjuksköterskeutbildning.

Hon får med en del allmänna uppgifter om krigsbarnsverksamheten också.

Boken är knappast avsedd som en skönlitterär upplevelse, men den är välskriven och rakt igenom trovärdig.

Ett gripande öde.

Kai Rosnell

Sirikka-Liisa Westergård: Tacka nu vackert. 120 sidor. Sahlgrens förlag AB, 2002. ISBN 951-9016-17-1.

Dubbelt medborgarskap

Lagförslaget som skall möjliggöra dubbelt medborgarskap för finländare är nu ute på remiss. Svaren har begärts senast 30 juni.

Därefter behandlas lagförslaget igen, d v s vid höstsessionen i Finlands riksdag. Lagen kan träda i kraft vid årsskiftet.

Vi återkommer.

K.R.

Nytt befäl för Skåne

Skåneföreningen Finska Krigsbarn valde ny ordförande vid sitt årsmöte på Scoutgården i Ystad. Det blev ystadsbon Börje Dahl som efterträdde Kosti Markkanen från Degeberga.

Föreningen firar i höst 10-årsjubileum och har ca 130 medlemmar.

Den nye ordföranden Börje Dahl föddes i Jakobstad i Österbotten 1935 och kom som krigsbarn till Sverige under den kalla vintern 1942. Han hamnade först på uppsamlingsplatser för krigsbarn i Stockholm och hos en präst i Uppsala innan han slutligen kom till professorn i husdjurslära Ivar Johansson i Ultuna.

Själv valde Börje Dahl den militära banan och arbetade främst vid dalregementet I 13 i Falun, där han blev major vid staben fram till regementets nedläggning i mitten av 1990-talet.

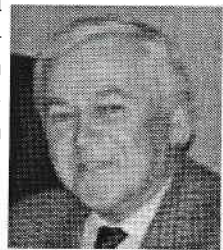
Efter ett par års studier i bl a teologi, dock utan att låta sig prästvigas, flyttade han och maken Ulla till Skurup i Skåne för att senare bosätta sig i Ystad. Det kyrkliga intresset fortsatte i körsångsframträdanden och så växte

också intresset för arbetet i Skåneföreningen Finska Krigsbarn, där han nu invaldes som ordförande för en medlemsnäsgit allt större och aktivare förening.

Flera andra nyval skedde också i styrelsen, där endast vice ordföranden Anita Sjöholm, Hässleholm, och Keijo Yndén, Lund, tidigare sekreterare, omvaldes. Ny sekreterare blev Annikki Nilsson, Lund, ny kassör Seppo Sjöberg, Kristianstad, samt nyvalda ledamöter Jorma Enochsson, Höör, Kerttu Larsson, Malmö, och Onni Lönnqvist, Everöd. Som suppleanter valdes Karina Bolinder, Gärnsås, Anita Pålsson, Vittskövle, Leena Strömberg, Skillinge, och Kristina Tarkman, Kivik.

Revisorer blev Berndt Jönsson, Pärup, Hörby, och Tapani Rossi.

Jorma Enochsson, text och foto

Börje Dahl, fd major; nu krigsbarnsbas.

Eeva Kilpi vill träffa oss på Bokmässan

Finland och dess litteratur blir ett huvudtema på Bokmässan i Göteborg 19-22 september 2002.

Författaren Eeva Kilpi har framfört önskemål att träffa även finska krigsbarn där, en önskan som sannolikt är ömsesidig: kanske kan vi stimulera henne att skildra även krigsbarnens erfarenheter. Kilpi har ju gjort sig känd för sina fina skildringar från krigstiden – hon är ju själv flykting från Karelen.

Ett 70-tal författare från Finland kommer till bokmässan. President Mauno Koivisto kommer liksom Märta Tikkanen, en gång krigsbarn i Halland.

Bokmässan omfattar en mängd seminarier (som kan vara dyra att besöka) men även programinslag som är gratis.

Mer om Bokmässan hittar du på internet: www.bok-bibliotek.se

K.R.

Hört på årsmötet

Tillfällige mötesordföranden Jouko Rajaniemi menar att mötas så här i föreningen har stort terapivärde. Många obearbetade händelser kan vara viktiga att prata om, kanske t o m viktigare än själva årsmötesförhandlingen.

Kosti Markkanen poängterade att den attityd som fanns i Sverige var mycket varm och kärleksfull, och engagemanget i Skåne var fantastiskt. Det är tveksamt om attityden skulle vara den samma idag om operationen skulle göras om nu.

Tapani Rossi refererade till den enkät som Riksförbundet Finska Krigsbarn just genomfört. Den visar att 70-75 % av finska krigsbarn i Sverige önskar att barnomflyttningen aldrig hade skett, trots att de flesta hamnade i bra hem.

Börje Dahl känner att han blivit öppnare och vill berätta mer om egna upplevelser sedan han gick med i föreningen. Som ny ordförande vill han arbeta för att utöka den sociala samvaron mellan medlemmarna.

Jorma Enochsson

RFK-info

Kymmenedalens Krigsbarn inbjuder till "internationella" krigsbarnsdagar 9-11 augusti 2002 i Kotka. Höjdpunkten är avtäckningen av en minnesplatta där riksdagens talman Riitta Uosukainen medverkar.

Information och anmälningar: Kyllikki Talikka, Ruotsinsalmen katu 14, FIN-48 100 Kotka, tel +358-40 8201184.

Riksmötet 2003 äger rum helgen 25-27 april med Stockholmsföreningen som arrangör. Det blir sannolikt i samband med en kryssning till Åbo eller Helsingfors.

Krigsbarnsföreningen i Uleåborgsnejden r.f. anordnar ett **internationellt krigsbarnsmöte** 13-15 juni 2003 i Oulu. "Conference of European War-children". Gäster väntas från skilda delar av världen, inte bara från Finland och Sverige utan även från Danmark, England och Kanada.

Mer information senare. Men boka in dagarna i kalendern redan nu!

Ordförande för föreningen i Uleåborg är **Rauni Kemi**, Hoikantie 14 B 15, FIN-90 500 Oulu, tel +358 8 345505 eller +358 405 248128.

Ska du flytta?
Meddela adressändringen!

RFK:s styrelse 2002

Ordförande:

Irja Olsson, Arentvägen 5, 806 48 Gävle. Tel 026-167678. E-post: irja.olsson.gle@telia.com

Doris Emanuelsson (vice ordf.), Mjölnerbacken 15, 4 tr, 174 48 Sundbyberg. Tel 08-7333187. E-post: gui.sture@bredband.net

Leila Ulvemo (sekr.), Lilla Köpmansg. 4, 572 30 Oskarshamn. Tel 0491-77403. E-post: leila@ulvemo.com

Jouko Rajaniemi (kassör), Små-

landsg. 17, 813 30 Hofors. Tel 0290-24917. E-post: jouko.rajaniemi@telia.com

Övriga ordinarie ledamöter:

Börje Dahl, Pilgrimsg. 7 B, 271 36 Ystad. Tel 0411-72969. E-post: borje.dahl2@telia.com

Gunnel Johansson, Eddag. 4, 723 55 Västerås. Tel 021-22058.

Pentti Käppi, Sjögången 30, 421 71 V Frölunda. Tel 031-291688. E-post: penttikappi@hotmail.com

Kalle Seppä, Kastgränd 5, 302 53 Halmstad. Tel 035-213075. E-post: km.seppa@telia.com

Suppleanter:

Evans Olsson, Arentv. 5, 806 48 Gävle. Tel 026-167678.

Orvokki Lingman, Bandholtzg. 25, 432 52 Varberg. Tel 0340-673270.

Raimo Berglund, Välljärnsgr. 240.

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala

Medlemsträff lördag den 7 september kl 14.00, Edskens Camping i Hofors. Ordförande Irja Olsson informerar från Riksmötet. Mat och dryck.

Göteborg

Tioårsjubileum lördag 31 augusti, tid och plats senare. Info: Pentti Käppi, 031-291688.

Mellansverige

Medlemsmöte preliminärt lördag 14 september i Uppsala. Hör med Raimo Berglund, tel 021-354507, eller Esko Svanstam, tel 018-403605.

Ostkusten

Oskarshamn: Medlemsmöte den 26 augusti kl 19.00 hos Aino Samuelsson, tel 0491-134 83. Vi fortsätter läsa om Finland. Rapport från mötet i Kotka.

Gotland: Medlemsmöte, kafé Björkstugan i Visby den 3 september 18.00. Kontakta Liisa, 0498-360 78.

Skåne

Lördag 3 augusti: **Båttur** på sjön Immeln. Samling 12.30. Middag, underhållning, 230 kr. Kontakta Maj-Lis Lönnqvist, tel 044-23 87 63.

10-årsjubileet firas den 6 december 2002, på självständighetsdagen. Plats och program senare. En jubileumsskrift ska utges med text och bilder.

Stockholm

Sommarutflykt till Sandhamn i Stockholms ytterskärgård söndagen den 16 juni. Vi åker med Cinderella II kl. 9.30, åter vid 16-tiden endera med Cinderella till Stockholm eller med Waxholms-bolagets båt till Stavsnäs och därifrån SL-buss till Slussen. Hemresa bestäms under resans gång. Pris enkel resa med Cinderella till Sandhamn 115 kr. Turen Sandhamn-Stavsnäs kostar 55 kr.

Samling vid kajen nedanför Dramaten senast kl. 9.15. Medtag egen matkorg och baddräkt, ifall du vill ta dig ett dopp på Sandhamn.

Ring Marja Kinos, tel. 08-626 78 47 eller 0733-944 965 för mera info och för anmälan senast fredagen 14 juni.

Medlemsmöten i regel sista torsdagen i månaden på Kristinehovs Malmgård, Kristinehovsg. 2, Stockholm, kl 18.30. Anmäl gärna i förväg till Anja Brimark, tel 08-7710840, eller Hillevi Näsström, tel 08-85017823.

Torsdag 26 sept: Tema adoptioner.

Torsdag 31 okt: Om dubbelt medborgarskap m.m.

Torsdag 28 nov: Programmet ej fastställt.

Julfest 14 eller 15 december.

Debattera mera!

724 73 Västerås. Tel 021-354507. E-post: raimo.berglund@minmail.net
Anita Sjöholm, Lummerv. 12, 281 37 Hässleholm. Tel 0451-14838. E-post: annaekman@hotmail.com

Maija-Liisa Hedgren, Nygatan, 37, 89134 Örnsköldsvik. Tel 0660-372131. E-post: MaijaLiisa1@spray.se

Eila Victorzon, Repslagareg. 21, 572 30 Oskarshamn. Tel 0491-13738.

E-post: eila.wictorzon@brevet.nu

Kai Rosnell, Kølångsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel 018-380009. E-post: kai.rosnell@home.se

Revisorer:

Birger Hansson, Flintbacken 8, 118 42 Stockholm. Tel 08-842213.

Auvo Klefström, Hallebergsv. 28, 167 37 Bromma. Tel 08-255465.

Suppleant:

Sam Halonen-Norlin, Drottningg. 27 A, 724 64 Västerås. Tel 021-181516.

Hemsidor

RFK:s hemsida finner du på adressen: www.immi.se/krigsbarn

De finska hemsidorna är av god kvalitet med mycket innehåll. De finns på adressen:

www.sotalapsi.homestead.com

Avs: RFK
c/o Kai Rosnell
Kölångsvägen 10
741 42 Knivsta

Kai Rosnell
Kölångsvägen 10
74142 Knivsta

B-POST

Ingrid Segerstedt Wiberg: *Vi får inte bli likgiltiga!*

Riksförbundet Finska Krigsbarn har utdelat sitt första stipendium – ett standar av konstnären Linnéa Keitaanranta – till författaren, humanisten, flyktingkuratorn m m **Ingrid Segerstedt Wiberg**, känd för sitt starka engagemang för fred och flyktingar och barn, och för det mod och den styrka som krävts.

Doris: Vi är glada och stolta att få dela ut stipendiet till en så väl meriterad person.

Ingrid: Tack – jag kan säga att det gladdade mig mycket. Jag har det stående framme. Det kändes fint att få det.

Hur det började

D: Hur väcktes egentligen intresset för flyktingar och flyktingbarn?

I: Som sjuåring på tjugotalet lyssnade jag till de vuxnas samtal. Mötte min första flykting i den åldern och blev mycket upprörd. Flyktingen var en man från Sovjet. Någonstans där beslöt jag mig för att hjälpa sådana människor. De vuxnas tal om att flyktingen inte borde lämnat sitt land, utan stannat kvar, visar nog hur lite man förstod!

När jag själv som flyktingkonsult började arbeta med dessa frågor fanns det många fördomar – man betraktade flyktingar med stor skepsis och kunde inte sätta sig in i vad de gått igenom.

Lurad ibland

Men, även idag bemöts flyktingar många gånger kallt och känslolöst. Jag fick höra att jag blev utnyttjad av dem, att de lurade mig med sina berättelser. Visst kunde det hända, men det stora flertalet var ju människor i stor nöd. Att visa vänlighet och respekt för dem var viktigt för mig. De skämdes många

Ingrid Segerstedt Wiberg i Göteborg har gjort sig känd inte bara som dotter till Torgny Segerstedt som bekämpade nazismen utan även för sina egna insatser för barn och flyktingar. Pentti Käppi överlämnade standaret till stipendiaten.

Foto: Pentti Käppi

gånger över att vara flyktingar.

D: Vad upplevdes som det viktigaste för dessa människor?

I: Att få veta vad som hänt deras anhöriga. De hade förlorat allt: sitt land, sitt hem och sina familjer. Förståelse och vänlighet kunde hjälpa dem att utihärda.

Om krigsbarnen

D: Vad anser du om att så många barn skickades iväg ensamma under kriget, som vi finska krigsbarn?

I: Visst ska man försöka hålla ihop familjerna, men vi får inte glömma att krig ändrar förutsättningarna och det gäller att överleva. Det finns inget riktigt bra sätt att sköta den frågan, det kanske blir fel eller går snett.

D: Hur ser du på terapi för krigsskadade och flyktingar?

I: Jo, det kan väl hjälpa, men det beror på hur det görs, det kan bli fel också. Många har utsatts för våld och upplevt hemska saker. Det finns risk för att de blivit avtrubbade och över-

reagerar, även vid bagatellartade händelser. Men, vi måste våga säga ifrån. Vi får inte tuga.

Sömlösa nätter

D: Är det något som du önskar idag att du hade gjort?

I: Det finns tillfällen, när jag inte kunnat hjälpa, varit tvungen säga nej. Det har ibland påverkat min nattsömn.

D: Som vi förstått har du blivit hotad till livet många gånger p g a ditt engagemang. Hur klarar man sånt?

I: Jo, det stämmer, jag har blivit hotad för att jag stött flyktingar m m. Man lär sig leva med det. Kanske är det mest verbala hot – ingen har skadat mig hitintills.

D: Vilket budskap skulle du vilja lämna till omvärlden?

I: Vi måste akta oss för att förhärmas och bli likgiltiga. Vi måste göra allt för att förhindra nya krig. Man måste alltid se Människan.

Doris Emanuelsson

Telefonintervju 23 maj 2002